

Ugeskrift

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 1.

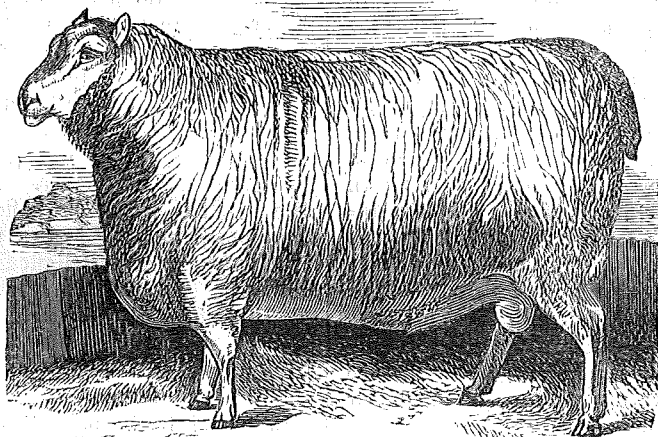
Lørdagen den 7de Januar 1860.

4de Marg.

Indhold.

Faaret. — Om dampkogt Foder. — Inden- og udenlandske Efterretninger.

Faaret.

Keicester- eller Duffleyfaaret.

Under Gjennemgaelsen af Storbritanniens fornemste Nyttedyr have vi i det foregaaende Aar omtalt Hesten, Hornkveget og Fjerfreet. En Fortsættelse af denne Fremstilling er Faarets Historie i nevnte Land.

Vi have i det foregaaende gjort Rede for, hvorfor vi just have valgt Englands Husdyrskel som paaagtelsesverdigt, og henvise derfor Læseren til denne Udtalelse, hvis han under nerverende Fremstilling af Faaret skulde tvivle om, at vi mere end hele den øvrige Verden ustraffet kan unddrage os for at aabne Diet for de Fremstridt og Forbedringer, som Engländerne med uhyre Opofrelser af Tid og Penge heldigen have udført.

De umaadelige Skove, som forudm beklædede Nordeuropa, vedligeholdt stadig Fugtighed i Jorden, og gjorde den derved utrivelig for Faar. I disse Strøg var Hornkveget det mest udbredte Nyttedyr og udgjorde Befolkningens fornemste Rigdomstilbe paa den Tid, det romerske Keiserrige

truedes med Undergang af Nordeuropas Folkeslag. Faaret kan paa en Maade siges i den Tid at have havt sit egentlige Hjem i Sydeuropa, hvor man allerede i den dybe Oldtid tog sig meget af det. Sicilien og Italien var saa at sige beklædet med talrige Faarehorder. Paa Plinius's Tid fandtes der Uldfaar af udmerket Finhed i Nedreitalien. Podalen var ogsaa bekjendt for sin høide Uld. I vore Dage har man ondt for at forestille sig, hvilken Omhu man dengang i enkelte Egne anvendte for at forbedre Ulden. Dyrene opdrattedes i Schæferier og beklædedes endog med Kleder til Beskyttelse mod et Veirligt, som allerede i sig selv var mildt. Rygulden blev kjemmet og Faaret indgnedes med Dlie, for at gjøre Skindet federe og frugtbarere. Ogsaa Vin anvendtes til Indgudning. Silke og Bomuld vare jo ukjendte under den gressromerske Civilisation, og Ulden var saaledes ene om de Forbedringer, som forfinede Kleddesdragter fordrede.

Da Romerne landede i England fandt de

dette Lands Uldpelsler helt forskjelligt fra Italiens. Englands lidet talrige Faarehjordder paa den Tid kan indordnes under to Slag. Det ene frembragte grov og lang Uld i Lighed med Nutidens Dishley. Det andet havde kortere og finere Uldstabler og kan sammenlignes med Nutidens Southdownsfaar. Sit Kolonisationsystem tro arbejdede Romerne paa at trekke Nytte af den engelske Uld. Ved Winchester oprettede de et Klebesmanufaktur, hvorfra Tropperne fik sine Kleder.

Fra Angel-Sakernes Indtrengen ligetil Rommannerens foresaldt intet merkeligt i Faarenes Historie. Der omtales kun, at Alfred den Vises Moder spandt Uld og at hun lærte sine Døtre denne Kunst, hvoraf maaste kan slattes, at man ikke brød sig stort om Faarehjordene paa den Tid.

Et historisk Dokument giver os en Ide om hvad et Faar kostede paa Wilhelm Erobrerens Tid (1066). Ti Faar gjaldt i denne lige med omtrent Femtedelen af et Maal. Under de første normanniske Konger begyndte den engelske Manufakturindustri. Havets Oversvømmelser i Nederlandene tvang en stor Del slittige Arbejdere til at udvandre. De toge sin Tilflugt til England og medbragte sin Kunst. 1140 ansøgte Uldhandlerne Kongen om at maatte danne et Laug med feregne Rettigheder. Mod at erlægge en Pengesum indrømmedes dette dem, og Kongerne fandt overhovedet sin Regning ved paa sliq Maade at forbedre sine Finaniser og samtidigt skabe sig en Hjælp, hvormed de kunde modstaa Abelenes Anmasselser. I de første Tider forsynedes de engelske Fabrikker med Uld fra Spanien, men i 1172 fastsatte Henrik II, at ethvert Stykke Løt, hvori fandtes Indblanding af spansk Uld, skulde brennes. Faareavlen hevede sig nu i England, og mod Slutningen af Aarhundredet afgav Klosterenes Faarehjordder et betydeligt Tilskud til at betale Løsepengene for Richard Løvehjerte.

De saaledes gjorte Fremskridt gif atter tabt under de paafølgende Stridigheder mellem Kronen og Abelen. Uldindustrien sank saa dybt, at Flandern i Slutningen af det 13de Aarhundrede afgav de Uldfabrikata, England behøvede.

For at raade Bod paa dette Uvesen indkaldtes i 1331 John Kemp med 70 valloniske Familier, som nedsatte sig rundt om i England. Samtidig forbødes Indførsel af flamske Manufakturvarer og Udførsel af Uld, og de engelske Manufakturere toge sig saaledes op, at Udgifterne ved Englands Krige med Frankrig i den Tid for en stor Del bestredes ved Skatter paa de engelske Manufakturere. Inden Landet herskede igjen forskjellige Privilegier for de enkelte Provindsler. Saaledes leverede York udelukkende Tæpper, og Norwich udelukkende Garn.

Under den vossende Industri blev Mangelen paa Arbejdsfolk meget følelig; men endnu engang kom Flandern England til Hjælp, da dets slittige Indbyggere i tussindvis paa Grund af Religionsfølgelser under Hertugen af Alba udvandrede til England, hvor de optoges med Glede.

De engelske Manufakturvarer maatte snart søge Marked i fjernere Lande. Saaledes opstod

først et russisk Kompagni. Derefter det Tyrkiske 1581, senere det Afrikanske 1585 og endelig det Ostindiske 1600.

Efter nok en Tilbagegang begyndte efter Revolutionen i 1688 en ny Blomstringsperiode, som uafbrudt vedvarer endnu. Uuaadelige Formuer opdyngede sig i England under Georg den tredje (1760—1820), saa man saa at sige fik en fjerde Magt i Staten: „Englands Millionerer.“

Vi maa fortsætte lidt til med denne Gren af den engelske Historie; thi den viser, hvilke mangelose Resultater der er skaffet tilveie ved Hjælp af et eneste Dyr: Faaret.

England kunde naturligvis nu ikke mere afgive al den Uld, som dets Manufakturere i Yorkshire slugte. Uld indkjøbtes fra Tydskland, Rusland, Spanien, Afrika, Ostindien, Sydamerika og endelig fra Australien.

Englands Indførsel af raa Uld beløb sig i 1815 kun til 12 Millioner Skaalpund. I 1849 overstred den 71 Millioner. I 1852 udgjorde den 74 Millioner, og i 1853 naaede den det store Tal 106 Millioner Skaalpund. Den indførte Uld er ikke kommen fra de samme Lande i det her opstillede Tidsrum. Tværtom har Uldmarkederne varieret i en forbausende Grad.

Indførselen fra Tydskland steg til det firbelte fra 1815 til 1847. De engelske Kolonier i det sydlige Afrika hevede sig fra at levere 20,000 £ aarlig til 5 Millioner. Ostindien afgav ingen Uld i 1815, men i 1849 fire Millioner. Men i Forsendelserne fra Spanien sammenlignet med Australiens har den merkeligste Omværling fundet Sted. Spanien, som i 1815 leverede over 4 Millioner £ Uld, faldt i 1849 ned til 100,000 £. Australien derimod, som besattes med Merinosfaar af spansk Race, begyndte i 1815 med at levere Moderlandet 60,000 £ Uld, men afgav 33 Millioner £ i 1849, og i 1853 afsendtes Størstedelen af de 106 Millioner £, England foredrer, fra Australien. Dette Land har i sine Faarehjordder en langt varigere og reel Skat, end de Guldruber, som i de sidste Aar ere fundne der.

Ovensaaende Talangivelsler give Leseren en Ide om, hvorledes den engelske Manufakturvirksomhed tiltager, men denne Virksomhed har ogsaa frembragt store Forandringer i det engelske Jordbrug, og navnlig i Faareavlen.

Manufakturarbejderne fordroede snart bedre Nering, og Landmændene fandt i dem villige Kjøbere til deres Kjødprodukter. Med den australiske Uld kunde den engelske Landmand ikke konkurrere, og han lagde derfor sin største Flid paa Kjødsfaar; thi denne Bæte kunde de fjernere Kolonier ikke vel forsende til Moderlandet.

Den ved Industrien frembragte store Forandring i Agerbruget strakte sig for Federacernes Bedkommende samtidigt baade til Hornkveget og Faaret. De første Forsøg til dets Omdannelse stede i Midtengland, hvis fede Enge vare serdeles skikede til Opdræt af Husdyr.

(Fortsættes).

Om dampkogt Foder.

Ugeskriftets Udgiver er bleven opfordret til at give Dplysninger om, hvilke Erfaringer man i andre Lande har om det dampkogte Foders Nytte. Spørgsmaalet har saa stor praktisk Betydning, at vi ingenlunde kunne eller ville unddrage os fra den Forpligtelse, at følge Opfordringen, skjønt vi fuldt vel føle det lidet lønnende heri, da de saa Meddelelser, vi herom kunne give, ingenlunde for tjene Navnet af „udtømmende“ Dplysninger. Kogningens Indslydelse paa Foderet er imidlertid kun en Del af det vanskelige Spørgsmaal om Fodringsmidlernes indbyrdes Ernæringsværdi, som vi i lang Tid have ønsket at gjøre til Gjenstand for Underfølgelse i Ugeskriftet, og hvortil vi i den nærmeste Fremtid skulle meddele nogle Bidrag i Forventning om, at de dels maatte indeholde brugbare Blik for mangen Jordbruger, dels ogsaa maatte fremkalde nyttige Dplysninger og Meddelelser fra dem, der herom have nogen Erfaring.

Skjønt det paa en Maade kan ansees som praktisk afgjort, at Kreaturfoderet vinder ved at koges, da det i det engelske Agerbrug er en almindelig udbredt Skik, at give de forskjellige Husdyr daglig en eller flere Givter heraf, er Kogningen eller Dampningen af Foderet dog ikke et saa ubetinget Gode, at det aldeles kan fortrænge det raa Foder, eller lige nyttigt for alle Husdyr og for alle Fodringsmidler. Erfaringen paabyder tværtimod betydelige Indskrænkninger heri og fastsætter som Regel, kun delvis og under visse Betingelser at fodre med kogt Foder. Thær siger herom*): „Overensstemmende med Theori og Erfaring har man almindeligen anbefalet varmt Foder som en Maade, hvorved Næringsdelene blive mere stikfede til at gaa over i Dyrenes Legemer, og hvor man i visse Egne med Umhu rogeter smaa Kvegbesætninger, findes det almindelig indført. Man holder enten rent eller med nærende Tilsetninger blandet kogende Vand paa Halm eller Hø, der er skaaret til Hakke, omrører Alt tilstrækkelig og fodrer Kveget med dette Foder, efter at det er noget affjølet. I Vandet kunne dog Rodfrugter eller andre meltrige Næringsmidler koges og saaledes fuldkomnere blandes med Hakkelsen. I to Vintere har jeg uafslædig fodret 12—14 Melkeskør med varmt Foder, blandet med Rodvæxter og Raal, der kogtes i Vandet, og jeg fik derved virkelig mere Melk, end jeg ellers havde ventet. Foderet tilberedtes 2 Gange om Dagen i 2 Bryggerkar; om Morgenen saa meget, som Middag og Aften skulde gives, og om Aftenen til Morgenfoder; thi ellers blev det ikke tilstrækkelig affjølet. Men uagtet Karrene ofte skuredes med Lud, saa afværgedes dog ikke, at de bleve sure, og skjønt dette et skadebe Foderet, saa blev det dog ubehageligt for Kveget, naar Surheden ved højere Temperatur meget tiltog. Desuden mærkede jeg, at

*) Thær's „Grundsætninger for Landøkonomien,“ 4de Del, S. 305.

mit Kveget Sommeren derpaa blev svageligt, at dets Fordøielsestredskaber havde lidt, og jeg tabte sikkerlig mere Melk om Sommeren, end jeg vandt om Vinteren.“ Om Rodfrugterne bemærker Thær (S. 303): „Om og hvorvidt disse, især Poteterne, ved Kogning blive bedre Kreaturfoder, er endnu uafgjort, da Forsøg i denne Anledning ei længe nok ere fortsatte. Smaa Forsøg lære imidlertid, at Jorstkjellen mellem raa og kogte Brakfrugter ei er betydelig, og at de med Kogningen forbundne Omskiftninger, saa meget end Theori og Analogi synes at tale for den, følgende ei gjenestattes. Erfaring lærer, at Kveget ligesaa gjerne æder Rodfrugterne raa som kogte, og i Tidens Længde endog foretrække hine for disse. Blot naar de gives i saa stor Mængde som til Fede-kveget, formindskes ved Kogning den laxerende Evne, som Poteterne i dette Tilfælde ytre, og heri finde vi formodentlig Årsagen, hvorfor Nogle, især Englændere, der holde store Besætninger, koge Poteterne til Fede-kveget, men derimod tiltraade at give dem raa til Mælkeskjørene.“

Om samme Gjenstand bemærker David Low*): Poteter og Turnips kunne med stor Fordel gives Kreaturerne samtidigt. Forandring i Foderet har en yderst gavnlig Indslydelse paa Kvegets Fede-evne, og i dette Tilfælde er det hensigtsmæssigt at give een Givt Poteter og to Givter Turnips daglig. Poteterne kunne ogsaa gives Kveget kogte eller dampede, men kogt Foder er aldrig til samme Fordel for Droslyggerne, som for Dyr med enskelt Mave, saasom Hesten og Svinet.“

Boussingault siger**): „Kunkelroen, Poteten, Guleroden, Rotabagen, Jordæblet (Topinambour) fortæres altid i raa Tilstand. Poteterne fodres ofte kogte. Jeg kan imidlertid forsikre, at Droslyggerne bestinde sig meget vel ved at fortære Poteterne raa. Paa Bechelbroun (V.s. Eiendom i Elsas) æde Skjørene dem aldrig anderledes; man lader dem kun koge, naar de skulle tjene til Ernærning for Heste og Svin. Den bekvemteste Maade er at koge dem ved Damp; men man behøver ikke at drive Kogningen saa vidt, som naar Poteterne skulle tjene til Føde for Mennesker. De kogte Poteter knuses mellem 2 Cylindre eller simpelthen med en Spade og blandes med Hakkelsen; ved Dampkogningen tabe de kun en ringe Del af deres Vægt, hvoraf man kan antage, at deres Ernæringsværdi bliver omtrent usforandret. Det er imidlertid muligt, at Melstoffet herved bliver lettere fordøieligt, og at de kogte Knolde i den Henseende ere mere nærende. Nogle Droslygger lade deres Poteter stige i Dvnen; kogte paa denne Maade maa de Vægt for Vægt være mere nærende, fordi de indeholde langt mindre Vand som Folge af den Udtørring, for hvilken de have været udsatte. Denne Kogningsmaade er uden Tvivl at foretrække, naar man agter at fode Svin eller Kveget. De i Dvnen kogte eller

*) Elements of Practical Agriculture. 5te Udg. 1847. S. 624.

**) Économie rurale, considérée dans ses rapports avec la chimie, la physique et la météorologie. 2den Udg. 1851. 2den Del S. 290.

stegte Poteter kunne vistnok bringes i en saadan Tilstand, at de med Fordel kunne træde i Stedet for Kjerne og Mel i Dyrenes Ernæring. Det er en simpel Beregning man har at gjøre over Omkostningerne ved Kogningen."

Naar en saa grundig Forster som Bous-singault ytrer sig med saa liden Bestemthed om Kogningens Indflydelse paa Foderet, ville Læserne neppe vente nogetsteds at erholde fyldestgjørende Oplysninger herom. Vi skulle imidlertid sluttelig anføre Udfaldet af nogle Fodringsforsøg*), der tildeels have føgt at besvare dette Spørgsmaal. Forsøgene anstilledes fra 20de December 1852 til 29de Marts 1853 med Walloway-Stude (af Bøgt ca. 800 Pd. pr. St.) i Lodder paa 2 toaarige og 1 treaarig, der alle havde i 3 Uger iforveien været vænede til det Foder, hvormed Forsøget anstilledes. Hvert Dyr fik under Forsøget Extra-Foder til samme Pengesværdi (5 Spd. 76 ¢) og fjød til følgende Priser: Bonnemel 1 Spd. 68 ¢ pr. Centner, Dlskager 1 Spd. 90 ¢ pr. Ctn., Rapskager 1 Spd. pr. Ctn., Hø 58 ¢ pr. Ctn. Vi anføre her de Forsøg, som berøre vort Spørgsmaal.

Lod 1 fødredes med Runkelroer og Bonnemel. Hvert Dyr fortærede i Gjennemsnit 86 Pd. Runkelroer daglig ($\frac{2}{3}$ røde og $\frac{1}{3}$ gule), fordelt paa 3 Foder, og fik om Middagen et Tilskud af 3 Pd. 20 Lod Bonnemel; de fortærede daglig 6 Pd. 11 Lod Havrehalm. I Begyndelsen fortærede de 90 Pd., men dette sank efterhaanden ned til 82 Pd.

Lod 7 fik 2 Foder Runkelroer og 1 kogt Foder daglig. Hvert Dyr fortærede i Gjennemsnit 72½ Pd. Runkelroer daglig, fordelt paa 2 Foder, og 1 Givt kogt Foder om Aftenen, der bestod af 2 Pd. 23 Lod Haffelse, kogt sammen med 3 Pd. 20 Lod Bonnemel. Af Foder fortæredes 6 Pd. 11 Lod Havrehalm. Samme Kvantum Runkelroer fortæredes daglig under hele Forsøget.

Det kogte Foder virkede her saa fordelagtigt, at 72 Ctn. Runkelroer ved Hjælp heraf gav samme Resultat, som 85 Ctn. i Forbindelse med ukogt Bonnemel.

Lod 2 fik Rotabaga og Bonnemel. Hvert Dyr fortærede i Begyndelsen 121 Pd., men til sidst 106 Pd.) i Gjennemsnit 118 Pd. Rotabaga daglig, fordelt paa 3 Givter, fik dertil 3 Pd. 20 Lod Bonnemel og 6 Pd. 11 Lod Havrehalm.

Lod 6 fik 2 Foder Rotabaga og 1 kogt Foder. Hvert Dyr fortærede daglig 90 Pd. Rotabaga, fordelt paa 2 Gange, og 1 Givt kogt Foder om Aftenen, bestaaende af 2 Pd. 23 Lod Haffelse og 3 Pd. 20 Lod Bonnemel. Man havde her ved det kogte Foder en Besparelse af 27½ Ctn. Rotabaga fremfor ved Lod 2.

Foderet kogtes paa følgende Maade: Vandet bringes i Kog i en stor Kjedet, hvori da Bonnemel (a 3 Pd. 20 Lod pr. Dyr) godt udværes. Her til føses 2 Pd. 23 Lod Haffelse pr. Dyr, og

det Hele blandes godt; Ilden tages derpaa bort, og Blandingen dækkes til for nogle Timer, inden den tages op for at gives til Kveget.

Fordelen ved at koge Hjælpesoderet fremgaar ogsaa af følgende Sammenligning:

1. Paa Roer alene (Lod 5) fortærede en Stud daglig 136 Pd. Rotabaga.

2. Paa Roer og 3 Pd. 20 Lod Bonnemel (Lod 2) fortærede den daglig 118 Pd. Rotabaga.

3. Paa Roer og 3 Pd. 20 Lod Bonnemel, kogt (Lod 6), fortærede den daglig 90 Pd. Rotabaga.

3 Pd. 20 Lod raat Bonnemel har saaledes svaret til 18 Pd. Rotabaga, medens det samme Kvantum, blot ved at koges, har erstattet 46 Pd. Rotabaga.

Bonnemel i ovenanførte Kvantum og kogt, har vist sig som det værdifuldeste og fordelagtigste Hjælpesoder til Rodfrugter. Men i ukogt Tilstand har det ikke givet en Forøgelse i Dyrenes Vægt, der kunde erstatte Beføstningen ved Foderets Kogning, naar man ikke vilde beregne næsten de $\frac{2}{3}$ af det paa Forøgelsen af Gjødningens Værd. Af de øvrige Forsøg anføres endnu følgende: Forsøgene med Lod 2 og 3 skulde tjene til at bestemme Bonnemelets og Linkageres relative Værd som Hjælpesoder. Efter de ovenfor anførte Priser paa disse Fodringsmidler var Udfaldet, ligesom ved et tidligere Forsøg, næsten ens, saa at Landmanden bør foretrække det af dem, der til enhver Tid er det billigste (Lod 3 havde daglig faaet 3 Pd. 10 Lod Linkager). Forsøgene med Lod 6 og 8 skulde tjene til at bedømme Bonnemelets og Rapskageres relative Værd som Hjælpesoder (Lod 8 fik i Modsetning til Lod 6 pr. Hoved: 2 Pd. 3 Lod Haffelse kogt med 4½ Pd. Rapskager og $\frac{1}{3}$ Pd. Bonnemel i 82 Dage, og i de sidste 18 Dage 4 Pd. Rapskager, 19 Lod Bonnemel og 19 Lod Dlskager, Alt iøvrigt lige). Forsøget faldt, trods den billige Pris paa Rapskagerne, meget ud til Fordel for Bonnemelet, idet Rotabaga udbragtes i 4½ ¢ mere pr. Ctn. i Forbindelse med dette, end Rapskagerne. (U. f. d. l.)

I Norge er der neppe anstillet saa nøiagtige Undersøgelser ved Anvendelsen af dampet Foder, at noget Bestemt kan udtales om Dampfoderets Indflydelse paa Kjødansætning eller Melkeaffættning hos Hornkveget. Udgifveren af dette Blad har benyttet Dampfoder i 6 Aar og havt al den Fordel deraf, som med Rimelighed kan fordres.

Hos os anvendes alt Dampfoder i Regelen for Hornkveg, og denne Tilberedelse (Kogning) af Hø og Halm er og har altid været, saavidt vides, almindeligt over det hele Land. I mange foldige Fjøs opover Landet findes Ildsted med Pande, hvori Laag tilberedes ved Kogning, og jeg ved neppe eet Fjøs, hvor ikke Melkekjerne saa lunket Vand een til to Gange daglig om Vintertiden. Man har altsaa bestandig fundet det fordelagtigt at udtrefte Laag af Foderstoffene, hvormed samtidigt følger Kogning af ide mindste en Del Foder.

Hvor den saakaldte Dampning gaar for sig

*) Transactions of the Highland and Agric. Society of Scotland, Jult 1853 — Marts 1855, S. 65. (Beretningaen vrentebelønnet med 20 Lstr.

paa den rette Maade, tjener den ogsaa til Fodrets Røgning og intet andet. Trefasser kunne rumme mere Vand og Foder end de kostbarere og mindre Jernpander. Derfor lader man, efter at have fyldt Trefassen med saameget Vand og Haffelse, som Højet behøver for een Dag, Damp gaa ind i Vandet, hvorved dette settes i Røg og dermed det i Vandet nedtrykkede Foder. I Stedet for en Mundsmag saar saaledes Besætningen fulde Maal af varmt eller kogt Foder. Da det lader til, at Ordet „Dampfoder“ i Stedet for „kogt Foder“ forleder Mange til at anse Dampfodring for en helt ny Fremgangsmaade, hvorfra de end mere affrekkes ved de forskjellige Meninger, som i den senere Tid ere fremsatte om dens Gavnlighed eller Skadelighed, saa har jeg troet det rigtigt at nedskrive Ovenstaende med det Tilleg, at ligesaa vist som man finder Fordel ved om Vinteren at varme 1 Foder til Koen, ligesaa vist vil man finde fordoblet Fordel ved at varme flere Foder til den, og det er dette som udføres i det Store og med mest Besparelse ved Damp.

Nøiagtige Beregninger over dampkogt Foders større Nytte fremfor koldt Foder har jeg som sagt endnu ikke seet i Norge, men saameget har egen Erfaring dog vist, at samme Ko om Vinteren med iskold Fodring giver mindre Melk end ved almindelig koldt Foder; og ved lunkevarmt Foder, hvor Reringsdelene i Hø og Halm er fremloftet og løsgjort i Straaet ved Varmen, det største Udbytte.

At lunkevarmt Foder skulde virke svekkende paa Fordøjelsesorganerne i den kommende Sommer har jeg aldrig fundet, men vel at Koen, som ved Varmfoder maatte levere mere Melk, derved om Vaaren var i mindre godt Hold, end Dyr, som altid havde nydt Koldfoder og derved givet mindre Melk, men lagt paa sig Kjød. Tilsyneladende har da den Ko, som om Vaaren var i bedre Hold, paa Vete givet mere Melk end den første, fordi denne paa Vetet legger Kjød paa sig ved Siden af at melke.

Men Forskjellen i Melkeafkastningen er neppe saadan, at ikke den Ko, som har gjort sin Pligt hele Vinteren igennem ved Varmfoder, alligevel ved Marsopgjøret skulde have lønnet sig bedre, end Koen med Koldfodring.

Forsuden at vinde et større Udbytte kan ogsaa ved Fodrets Røgning tilsigtes at spare paa kostbart Foder, saaledes at simple Foderarter — de forskjellige Halmarter — kunne opgives paa Rveget og dette enda trives. Foderhøsten i 1859 har i store Strekninger af vort Land været ugunstig, og nu kommer vel snart den Tid, at mange Jordbrugere, som ikke klogelig i Høst nedsatte sin Besætning, maa anvende al sin Omsigt for med ringere Foderarter at fremføde sine Dyr. I følgende Aargang leverede vi en Billedning ved Fastsættelsen af de forskjellige Foderarters indbyrdes Verdi, og denne gjengives her for de Leseres Skyld, som fra 1860 begynde at holde Ugekriftet.

Label over adskillige Stoffers relative Foderværdi.

	A. Hø.	Foderværdi. Skaal pund.
Middelsgodt Kloverhø, hovedsagelig Rødklover med noget Græs		100
Hø af Hvidklover		80
Lucern-hø		100
Esparcet-hø		90
Hø af Bikkelyng, som er slaaet under Blomstringen		100
Hø af Rug, som er slaaet, naar Arene komme frem af Bladskeberne		150
Spergelhø		80
Spergelhalm		100
Frokløver-halm		115
Enghø	Vel hjerget, udmærket fint og godt Hø	85
	Fedt Hø uden Blanding af Myrgræs	90
	Hø af Enge ved Havet	95
	Middelsgodt Hø, Timothei	100
	Daarlige haardskiftet Hø	150
	Godt Hø med noget Kjerringroff (Equisetum)	110
	Daarligt Hø med mere Kjerringroff	105
B. Halm.		
Hvedehalm (hele Massen slaaet til Haffelse)		250
Rughalm (ligesledes)		300
Byg- og Havrehalm		200
Erte- og Bikkelynghalm		150
Lindsehalm		125
Gode Ager		125
Rapsaffald		200
C. Grønfoder.		
Rødklover (under Blomstringen) Lucern, Grønvisker m. fl.		400
Spergel		300
D. Rodvæxter.		
Poteter		200
Hvidbeder, uden Blade		275
Raalrødder og Gulerødder		250
Braatnæper		400
Ræper		500
Bladene af Hvidbeter		600
E. Korn (som Bifoder og i smaa Proportioner).		
Hvede og Trø af Balgvæxter		40
Rug, Byg og Havre		55
Rlid		80
F. Dliekagemel o. s. v.		
Af Rinsro og Raps		50
Egensødder og Hestekastanier		75

Indlandet.

Christiania. Fra Hs. Maj. Kongen, som havde faaet Underretning om Festsigheden i Selskabet for Norges Del den 29de, ankom næste Dag følgende Telegram til Statsraad Vogt: „Bring min Tak for Staaen for mig og de udtalte oprigtige Høfler for Broderriget. Carl.“

— Nigstidenden udkommer fra Nytaar af hver Dag som Aftenblad.

— Christiania Garantforenings midlertidige Aa- neindretning gav ifølge det uylig afslagte Regnskab et Overskud af 837 Eyd. 87 f, hvilket er bleven tilfattet Handelens Benneris Understøttelsesfond. Indretningen er hævet.

— Indtægterne ved den norske Statstelegraf har for 3die Kvartal 1859 udgjort 18,864 Eyd. 59 f og med Fradrag af Sveriges og Udlandets Tilkomme 11,023 Eyd. 15 f.

— I Hedemarkens Amtstidende findes en Indbydelse til Anskaffelse af en Dampbaad, der er bestemt til at gaa fra Nord eller Fosse i Brandvold til Sig i Waaler.

— Opsynet for Baarsildfisket i det søndre Distrikt traadte i Virksomhed den 1ste Januar; men der hædes endnu ingen Eyner eller Udgifter til et snart begyndende Fiske.

Fra **Noraa**s klages der over, at man i Sverige er begyndt med Paalæg af den urimelige Stat, at enhver Læskjerer mellem Elfdalen og den norske Grændse maa betale 34 f for Brugen af den elendige Vej, hvormed det gode norske Belanlæg fortsættes i Sverige.

Udlandet.

Sverige. I Konstitutionsudskottet har Hr. Lindesberg foreslaaet den Forandring i Stændernes Inddeling, at Borger- og Bondestanden samles paa et Sted, hvor de under en Talemand overlægge i Forening, vælge og beslutte, og deres Valg og Beslutninger gjælde som hverd Stænders, samt Ridderhuset sammen med Præstestanden, men ikke sammenblandet dermed, betragtes som Repræsentationens Overhus, dog uden at erholde nogen af de Attributer, som i Almindelighed fastes ved dette Begreb.

— Til Sveriges Besuldmægtigede paa Kongens sen ere ifølge en officiel Meddelelse i Posttidningen Generalmajor Friherre Gustav af Nordin og Friherre Georg N. Adelsvård udnævnte.

— Den 28de s. M. diskuteredes paa Ridderhuset Hr. Dalmans Motion ianledning det norske Stortingets Beslutning om Statholderpostens Ophævelse. Friherre Raab tog først Ordet og udtalte sin Misbilligelse af Alt, hvad der i mindste Maade kunde bidrage til at fremme den Misforstaaelse, som er paa Veien til at opstaa mellem Norge og Sverige, og erklærede tilfaldt, at han vistnok helst havde ønsket Udeblivelsen af nærværende Motion; men at den, da den nu engang var vakt, ei maatte foranledige nogen Foranstaltning. Hr. Sjernsvård ansaa Mo-

tionen som utilbørlig og farlig og mente, at en Indblanding fra de svenske Stænders Side med Hensyn til dette Embede var ligesaa utilbørlig, som om det norske Storting skulde blande sig i Spørgsmaale om svenske Grundlovsforandringer eller i Spørgsmaalet om Anskaffelse af et svenskt Statsembede. Kongen har i dette Tilfælde alene Ret til at give eller nægte Sanktion, og Taleren vilde beklage, at man paa denne Maade vilde kildre den norske Omfintlighed, hvilket blot kunde fremkalde en Spending i Unionsforholdene. Han vilde derfor ikke tage nogetfomhelst Hensyn paa Motionen. Forslagsstilleren bemærkede, at det ei var hans Bøggjer, at Stænderne skulde ytre sig umiddelbart om Stortingets Beslutning; han havde blot ønsket en Dreftelse af dette vigtige Spørgsmaal fra den svenske Regjerings Side. Grev Anckarsvård holdt et længere Foredrag til Gavn for Motionen. Han troede ikke, at Norge var saa ganske berettiget til at beslutte Statholderkabets Ophævelse, og udtalte sig forovrigt i samme Aand, som da han foreslog Revision af Traktaterne mellem Sverige og Norge.

Foruden Anckarsvård optraadte Hr. Brakel, Greve af Ugglaas og Hr. N. T. Cedersköld, hvilken sidste endog gik saa vidt at paaftaa, at hverken Stortinget eller Kongen skulde have nogen Ret til at godkende nogen væsentlig Forandring i den norske Grundlov.

Danmark. Ved Frederiksborg Slots Brand mistede tre Mennesker Livet. Tilstanden skildres som meget sorgelig. — Man tror, at Slottet skal blive gjenopbygget, og der er ogsaa udstedt Subskription til frivillige Bidrag dertil.

— Ifølge Frederiksborgs Avis bleve de tre ved Slottets Brand Omkomne med megen Høitidelighed stede til Jorden. Et stort Folke, bestaaende af de forskellige Afdelinger af Vandkorpsen med forskellige Faner og Emblemer samt en stor Del af Byens Embedsmænd fulgte de tre Rister, foran hvilke et Musikkorps blæste en Sørgemarsch. Slotspræst Galskjot holdt en smuk Tale ved Graven og udtalte det Haab, at Samfundet vilde sørge for, at Ingen af de Esterladede vilde komme til at lide Nød, et Haab, som iflert ikke vil blive stiftet. Hans Majestet Kongen har allerede sendt en betydelig Sum saavel til Bestridelsen af Begravelsesomkostningerne som til de Esterladede. — Det hedder i samme Blad: Tanken om atter at restaurere Frederiksborg Slot rører sig her i Byen meget levende og har ikke ladet sig nedslaa af de bestemte Udtalelser i modsat Retning i Dagbladet og Fædrelandet, der synes at være gaaede ud fra den Formening, at kun meget Lidt af Slottet staar endnu, hvilket ingenlunde forholder sig saa. Kirken kan i det Hele siges at staa, og om dets Restauration tør der ikke herse mindste Tvivl, thi den var dog Slottets Perle; ogsaa af det Øvrige staa Murene og Taarnene ligesom til Gudslovs, og Murene skulle ikke have lidt betydeligt. Intet Under derfor, at vi, som se, hvad der endnu staaar, holde fast ved Haabet om atter at se Slottet restaureret, og med dette Haab forbinde sig en Mængde Udtalelser af Beredvilighed til at give Bidrag dertil; saadanne Udtalelser lyde ei blot fra Folk her i Byen, men ogsaa af Bønder her i

Ægner. Det heder, at en bygningsskyldig Mand, der er sendt herud fra Kjøbenhavn, skal have udtalt sig for, at der staar altfor meget, og at det, der staar, er altfor godt, til at man saaledes strax skulde opgive Tanken om en Restauration.

— Kongen var under Branden hele Tiden rolig og fattet. Kun i det Dieblig, da han hørte, at man mistvivlede om at redde Kirken, og at Kristian den Fjerdes smukke Bedestol var brændt, traadte Taarer ham i Øinene. Han angav sig selv som Skyld i Ulykken. Til Byfogden har han ytret, at han ikke ønskede noget egentligt Brandforhør optaget. Til Slotsforvalteren sagde han: „Trost Dem med, gode Gyllich, at De ingen Skyld har i Ulykken. De har udtrykkelig bedet mig om at lægge et solidere Grundlag under Kammeret i Antikvitets-salen, og jeg har svaret, at det var for kostbart!“

— Stemningen i Frederiksborg er naturligvis forfærdelig nedtrykt. Alle sørge som de havde mistet en kjær Ven. For stakkels gamle Gyllich ere Alle meget bekymrede. Vel er han nu ligesom under Ulykken rolig, men det pludselige og voldsomme Stød vil sikkert senere virke stærkt paa den gamle Mand. I 23 Aar har han daglig gaaet alle Slotstets Værelser igjennem, opdaget skjulte Gange, og fundet mange herlige Løfter under den moderne Gibs, gjort Forslag til alle Forandringer og Forbedringer, kjendt hvert Værelse, hvert Maleri, hver Krog. Og nu i fem Timer er Gjenstanden for 23 Aars kjærlige Omhu ødelagt, og med den maatte den korte Fremtid han endnu har tilbage.

England. Times indeholder en vidende Artikel om den spanske-marokkaniske Krig, som sammenlignes med Korsstøtten. Navnlige gaar det ud over O'Donnell, „den moderne Korsfarer, der nu i flere Uger har staet i Spidsen for 40,000 Kristne i de Vantrøds Land, uden at bringe det videre end til Forsvar.“

— I Glasgow forbereder man en Petition til Lord Russel til Gavn for Italiens Uafhængighed. Den engelske Udenrigsminister opfordres heri til at fastholde Aberdeenprogrammet ved den nærførestaaende Kongres, og fordrer, at alle fremmede Tropper skulle rømme Italien, da det er det eneste Middel til at tilintetgjøre ethvert Interventionsprincip.

Frankrig. Et i Paris indkommet Flyveskrift: „Paven og Kongressen,“ udgjør nu alle Bladets Hovedthema. Man har tiltroet la Guernonier Forfatteret af dette Skrift, skjønt det ikke bærer hans Navn. I Virkeligheden tvivler dog Ingen paa, at Keiseren selv, — hvem der saa end har ført Pennen ved denne Leilighed, — har Andel i Skriftets Tilblivelse, og at det altsaa har en halvofficiel Karakter. Det fortælles, at Skriftet skal være kommet paa Bane ved det første Ministerkonseil og være bleven heftig angrebet af Walewiski og Baroche, men havde fundet en kraftig og veltalende Forsvarer i Indenrigsministeren Villault. Keiseren tog ikke Del i Diskussionen, men fulgte den med Interesse og erklærede sig sluttelig mod et Dementi i Monitoren, som Grev Walewiski foreslog. Skriftet gaar ud paa at bevise, at man vistnok ei kan udslutte Paven af Soveræners Tal; men at man heller ingen Ret har til at tvinge Romagna til at underkaste sig hans

Regjering. Paven maa være en verdslig Tyrste forat være uafhængig; men den Ufeilbarhed, man tillægger ham som Kirkens Overhoved, stiller ham over al verdslig Lov. Han kan saaledes ikke være Tyrste i noget stort Land, hvis Lykke kræver en streng lovbunden Orden, og man maa indskrænke hans Territorium saa meget som muligt. Paven skulde blot beholde sin verdslige Magt over det egentlige Rom. — De engelske Blade ere meget vel tilfredse med denne Brochure, og det antages almindeligt, at Forholdet mellem begge Bestyrelserne nu er bedre, end det har været i lang Tid.

I Turin og Mellemitalien har den omtalte Brochure naturligvis valet stor Glæde, og man imøde-seer nu Kongressen med Fortrosthed.

— Grev Walewiski skal have erklæret, at saalænge han staar i Spidsen for Udenrigsministeriet, skal Brochuren, „Paven og Kongressen“ ikke blive anseet som Program for det franske Ministerium.

— Biskopen af Orleans har i Form af et Brev til en Ven imødegaaet Brochuren, og hans Gjensmæle stod at læse i Pariserbladene den 28de.

— „Presse“ meddeler flere italienske Korrespondancer, hvoraf fremgaar, at man ikke alene i Hertugdømmerne og Legationerne, men ogsaa i Turin og Rom antager det for givet, at der hverken vil blive Noget af Restaurationen eller Tilslutningen til Piemont, men at Frankrig og England nu ere blevne enige om at arbejde for Dyrrettelsen af et mellemitaliensk Kongerige.

Mod den her ofte omtalte Brochure skulle foruden Rom og Østerrig ogsaa Sardinien og Rusland have protesteret; dog heder det nu, at de tre forstaaente Magter have indskrænket sig til gjennem deres Repræsentanter i Paris at fordrø Erklæringer af Grev Walewiski, medens Rusland gjennem sin Gesandt skal have ladet den franske Regjering vide, at det paa Kongressen agtede at optræde mod de Anskuelser, Brochuren udtaler. Endnu er dog ingen af Protesterne bleven officielt bekræftet, og deres Tilværelse drages derfor i Tvivl fra flere Sider, og de allerstørste Efterretninger synes endog at vise, at Pariserne ere blevne tilbøjelige til at betragte det Hele som lutter Dyrspind.

Spanien. Fra Madrid skrives den 21de Dec., at man med 3000 Mand arbejder rastløst paa Veien til Tetuan, hvilken snart skal være færdig. Den spanske Soldat taaler med den beundringsværdigste Standhaftighed alle Savn samt det ugunstige Klima. — De Saarede, som ere ankomne til Sevilla, bleve af Befolkningen modtagne paa det Venligste. Hidtil har man ei kunnet tage Noget af de fanatiske Marokkanere til Fange.

— Bankerne i Valencia og Valladolid have hver for sig tilbudt den spanske Regjering 4 Millioner Realer. Fra Afrika meldes, at betydelige marokkaniske Stridskræfter staa mellem Sierra Bullona og Tetuan, hvoriblandt Keiserens berømte Hestgarde. Man tror, at det første store Slag vil komme til at staa mellem Cap Negro og Los Castellejos, altsaa omtrent paa Halvveien til Tetuan.

— Spanierne have lidt meget og tabt meget i Krigen med Marokkanerne. Efter en ældre Meddelelse skulde det allerede have mistet 3000 Mand.

— Times's Korrespondent i den spanske Veir foran Centa betegner den spanske Armees Fremrykkel mod Tetuan som et betænkeligt Foretagende, fornemmelig fordi Tropperne ikke ere krigerfarne, men bestaa mestendels af Rekrutter. Han indrømmer, at Spanierne have kæmpet godt under ugunstige Omstændigheder; men naar Marokkanernes Antal antages at ville gaa op til 120,000 Mand, inden Spanierne komme frem til Tetuan, og disse kun i det Høieste kunne rykke frem med 30,000, saa skal der den største Vædske i Holdning til, for under et saa talrigt Misforhold at kunne sikre Spanierne Seier. Opstaar der Forvirring i en Brigade eller ogsaa blot i en Bataljon, hvilket let kunde gaa for sig ved unge Tropper, saa kunde Følgerne blive overordentlig for-dærvelige. Imidlertid sætter man noget Haab til Marineen, der langs Kysten i Skudviddes Afstand ledsage de Marscherende og kan optage de Saarede.

Ungarn. Bevægelsen i Ungarn tiltager bestandig, og det har endog gaaet det Rygte paa Børsen i Paris og Amsterdam, at Anfurerektionen var begyndt. Dette har rigtignok ikke senere stadfæstet sig; men der har dog været tumultariske Optrin i Pesth, og Regjeringens Forslag møde almindelig Misforneelse. Ungarerne fordre med Bestemthed den gamle Konstitution indført paany.

Italien. Fra Mellem-Italien heder det, at det piemontesiske Parti ikke ligger paa den lade Side, og at man snart kan vente sig nye Manifestationer til Fordel for Tilslutningen til Sardinien. Selv i Mailand arbejder man derfor, og i flere Valgmøder har man nylig erklæret, at man kun vilde stemme for Kandidater, som vilde kæmpe til det Yderste for Tilslutningen.

Tyrkiet. Skjønt den nye tyrkiske Storbirjar lader til at være en dygtig og energisk Mand og allerede har indført betydelige Forbedringer og Besparelser i Statsforvaltningerne, synes han dog ikke ifstand til at kunne tilveiebringe Orden og Sikkerhed i Hovedstaden. I Forstaden Pera blev der saaledes i forrige Uge ikke mindre end 8 Personer myrdede og 3 livsfarlige saarede, og desuden have flere Overfald fundet Sted.

— Tyrsk Couza agter at optage et Laan paa 60 Millioner Frank, som skulde garanteres af Frankrig og Rusland, og for hvilket Indtagterne af Salinerne, Toldindtagterne og Klostergodserne skulle pantsættes.

Rusland. Næsten hele Kaukasus har underkastet sig Rusland; kun nogle ubetydelige Folke-stammer i det Vestlige ere igjen, hvis Underkastelse ogsaa antages at ville ske med det Forste, da Folke-raadslagningerne desangaaende allerede have fundet Sted.

— Den russiske Regjering skal ifølge Times staa i Underhandling med Keiseren af Japan om Kjøbet af den sydlige Halvdel af Den Sanguotien; den anden Halvdel eier Rusland allerede. Amurgebetet skal nemlig ikke have den Værdi, man hidtil tillagde det, da Floden er tilfrosset sex Maaneder af Aaret og folgelig afgiver de samme Ubekvemmeligheder, som Farvandet ved Kronstadt.

Amerika. Kongressen har nu været forsamlet over en Uge; men endnu er ingen Tale bleven valgt.

Repræsentanthuset var under de offentlige Sessions-timer udelukkende beffæstigede med Drøftelsen af Slavespørgsmaalet.

— I Californien ere uhyre Solgruber opdagede. **China.** I Schanghai har det Rygte været i Omloeb, at den chinesiske Regjering har unddraget de Forenede Staters Mægling i sin Strid med England og Frankrig.

Sandwichsøernes Konge har overgivet Tro-
nen til sin Søn.

Udkommen er:

Martin Luthers aandelige Sange,
samt 25 Salmer fra det 16de og 17de Aarhundrede
ordnede af **M. B. Landstad;**
de oprindelige Melodier rytmissk fremstillede og 4stem-
migt satte for Orgel, Pianoforte eller Sang
af **L. M. Lindeman.**

Bærket, 22 Ark, anbefales som fortrinligt til
Husandagt. Pris 96 β i stift Bind.

W. C. Fabritius.

Norsk Fiske-Guano.

Et større Parti af norsk Fiske-Guano, der er
hidkommen fra Lofoten, haves til Udsalg. Prisen
er 2½ Spd. pr. Centner i Sække paa 2½ Cent-
ner. Emballagerne 20 β extra. Man henvende
sig til **J. P. Frølich's Kontor, Kongens Gade No. 14.**

Christiania Kornpriser.

Indenlandsk

Hvede, 3¼ a 5 Spd. Intet solgt.
Rug, 16 β a 17 β .
Byg, 12 β 12 β a 3¼ Spd.
Havre 8 β a 9 β 12 β .

Udenlandsk

Rug ostersøisk 4 Spd.
Rug dansk 18 β a 18 β 12 β .
Byg 2radigt 17 β 18 β .
Erter 4½ Spd.
Hvede 5½ Spd.

Christiania Fiskepriser.

Stib, Kjobmb. 6 a 6½ Spd. pr. Lb.
Stib, stor Mid. 5½ Spd. pr. Lb.
Stib, smaa do. 5 Spd. pr. Lb.
Stib, stor Christ. 3¾ a 4 Spd. pr. Lb.
Stib, smaa do. 12 a 13 β pr. Lb.
Storset 1 Spd. a 1 Spd. 12 β pr. Bog.
Middelsei 3 β 12 β a 4 β pr. Bog.
Smaaet 3 β pr. Bog.
Rødstær 8 β pr. Bog.

Følgeblad til **Skilling-Magazinet.**

Christiania.

Trykt og forlagt af **W. C. Fabritius.**